Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
Asiantuntijalausunto liittyen kuulemiseen 1.6.2016, HE39/2017 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

1. Lausunnon antaja

Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymä (Saimaan ammattiopisto Sampo)
PL 303, 53101 Lappeenranta

2. Lausunto

Yleistä

Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymä pitää hallitusohjelman mukaisia tavoitteita kannatettavina ja katsoo, että toisen asteen ammatillisen koulutuksen uudistaminen on tarpeellista. Yksi järjestämislupa ja kahden lain yhdistäminen yhdeksi on hyvä asia ja rahoituksen kohdistaminen suoraan koulutuksenjärjestäjälle on kannatettavaa. Tutkintojärjestelmän uudistaminen tutkintojen määrää vähentämällä ja siirtymällä yhteen näyttöihin perustuvaan tapaan suorittaa tutkinto sekä siirtyminen jatkuvaan hakuun ovat kannatettavia asioita.

Ammatillisen koulutuksen reformissa on kiinnitetty huomiota normien keventämiseen. Koulutuksenjärjestäjän näkökulmasta hallinnollinen työ tulee kuitenkin lisääntymään uusien prosessien ja raportoinnin myötä.

Taloudelliset vaikutukset

Lain taloudellisten vaikutusten arvioinneissa on päädytty liian positiivisiin lopputuloksiin. Tämä näkyy erityisesti työpaikalla tapahtuvan oppimisen lisäämisen kustannusvaikutusten arvioinnissa. Työpaikalla tapahtuva oppiminen ei ole kokonaiskustannuksiltaan juurikaan oppilaitoksessa annettavaa koulutusta halvempaa, eikä työpaikalla tapahtuvan oppimisen lisääntyminen vähennä opetuksen kustannuksia.

Lisäksi koulutuksenjärjestäjälle uusia kustannuksia ja hallinnollista työtä aiheuttavat aikuisten perustutkinto-opiskelijoiden uudet etuudet (maksuton ateria, kuraattori- ja psykologipalvelut, yhteiset tutkinnon osat) ovat täysin unohdettu laskelmista. Kuntaliitto on arvioinut kustannusten nousun olevan yli 100 000 000 € vuodessa. Oma arviomme tukee kuntaliiton laskelmaa.

Toteutettujen leikkausten takia koulutuksenjärjestäjillä ei ole mahdollisuutta toteuttaa kustannuksia lisääviä uudistuksia, joten näistä kustannuksia lisäävistä lainmuutoksista tulisi luopua, niitä tulisi lykätä tai niihin tulisi osoittaa rahoitus.

Rahoituksen määräytyminen

Hallituksen esityksen mukainen rahoitusjärjestelmä on monimutkainen ja rahoituksen ennakoitavuus vaikeutuu. Rahoituksen vuosimuutokselle tulisi lisätä jokin vaihteluväli verrattuna edelliseen vuoteen.

Aikuisten perustutkinto-opiskelijoiden kustannukset nousevat, kun lisätään ilmainen kouluruokailu, psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yhteiset tutkinnon osat.

Työssäoppimisen määrän lisääntymisen taloudelliset vaikutukset on arvioitu liian positiivisesti. Huomioitavaa on myös, että yksilöllisten opintopolkujen toteuttaminen on kalliimpaa kuin ryhmäopetuksen toteuttaminen.

Näyttöjen suorittaminen työelämäympäristöjä vastaavissa oppilaitosten oppimisympäristöissä tulisi olla ehdotettua joustavammin mahdollista. Tämä palvelisi parhaiten tutkinnon suorittajaa opintojen joustavampana etenemisenä ja koulutuksen järjestäjää mahdollisuutena pitää työelämässä hankalasti toteutettavien näyttöympäristöjen etsimiseen ja järjestelyihin liittyvät kustannukset kohtuullisina.

Perusrahoituksen osuutta tulisi kasvattaa esitetystä 50%:sta 60%: iin, koska vaarana voi olla, että valtakunnalliset kalliit koulutukset jäävät toteutumatta koulutuksen korkeiden kustannusten ja opiskelijoiden keskeyttämisvaaran takia. Keskeyttämisvaaraa minimoidakseen koulutuksenjärjestäjät voivat joutua pohtimaan, kannattaako ylipäätään ottaa enää lainkaan tiettyjen tutkintojen opiskelijoita koulutukseen. Näitä kalliita tutkintoja ovat mm. prosessitekniikka, kone- ja tuotantotekniikka sekä metsäala, joiden toteuttamiseen rahoitusjärjestelmä ei kannusta.

Vaikuttavuusrahoituksen määräytymisessä tulee ottaa huomioon aluekohtaiset työttömyystilanteet. On erittäin hyvä, että työllistyminen ja jatko-opintoihin sijoittuminen ovat esityksessä nyt vaikutukseltaan samanarvoiset. Opiskelija- ja työelämäpalautteiden luotettavuus, yhdenmukaisuus ja vertailtavuus eri koulutuksenjärjestäjien välillä tulee ennen rahoitukseen mukaan ottamista varmistaa ja osuutta vaikuttavuusrahoituksen määräytymisessä pienentää.

Strategiarahoituksen määräytymiselle ei ole esitetty mitään kriteerejä, joten sen ohjaamisvaikutus jää epäselväksi.

3. Lausunnon keskeinen sisältö

1. Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymä pitää hallitusohjelman mukaisia tavoitteita kannatettavina ja katsoo, että toisen asteen ammatillisen koulutuksen uudistaminen on tarpeellista. Yksi järjestämislupa ja kahden lain yhdistäminen yhdeksi on kannatettava asia ja rahoituksen kohdistaminen suoraan koulutuksenjärjestäjälle on erittäin järkevää. Tutkintojärjestelmän uudistaminen tutkintojen määrien vähentäminen ja siirtyminen näyttöön perustuvaan tapaan suorittaa tutkinto sekä jatkuva haku ovat kaikki kannatettavia asioita.

2. Lain taloudelliset vaikutukset ovat kustannuksia kasvattavia erityisesti aikuisten perustutkinto-opiskelijoiden osalta. Lisäksi työssäoppimisen lisääntymisen ja yksilöllisten opintopolkujen toteuttamisen kustannusvaikutukset on arvioitu todellisuutta alhaisimmiksi.

3. Perusrahoituksen osuutta tulisi kasvattaa esitetystä 50%:sta 60%: iin, jotta koulutuksenjärjestäjille ei tulisi houkutusta lähteä valikoimaan opiskelijoita ja järjestettäviä tutkintoja korkeiden järjestämiskustannusten ja keskeyttämisvaaran perusteella.

4. Hallituksen esityksen mukainen rahoitusjärjestelmä on monimutkainen ja heikentää rahoituksen ennustettavuusmahdollisuuksia. Vaikuttavuusrahoituksen kriteereissä tulee ottaa huomioon alueelliset työttömyysasteet. Opiskelija- ja työelämäpalautteiden luotettavuus sekä koulutuksenjärjestäjien välinen vertailtavuus tulee varmistaa ja osuus vaikuttavuusrahoituksessa on harkittava uudelleen. Opiskelijavuoden sekä opiskeluoikeuden alkamis- / päättymismääritelmät vaativat tarkennusta sekä niitä tulee avata koulutuksenjärjestäjille käytännön esimerkein.

5. Ammatillisen koulutuksen reformissa on kiinnitetty huomiota normien keventämiseen. Koulutuksenjärjestäjän näkökulmasta hallinnollinen työ tulee kuitenkin todennäköisesti lisääntymään monimutkaisen rahoitusjärjestelmän ja opiskelijavuosien seurannan ja raportointivaateiden vuoksi.

4. Päiväys ja allekirjoitus

Lappeenrannassa 29.5.2017

Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymä

Antti Lehmusvaara
kuntayhtymän johtaja, rehtori

Lisätietoja:

Kuntayhtymän johtaja, rehtori Antti Lehmusvaara,
antti.lehmusvaara@edusampo.fi p. 040 5014244